

Nasilje nije spontana reakcija pojedinca već je rezultat dobro organizirane skupine sa strogo utvrđenom hijerarhijom djelovanja, a događa se prema unaprijed utvrđenom scenariju.

“Navijačke skupine stvaraju mentalitet plemena koji određeni prostor (teren, ulicu, grad...) smatraju svojim gotovo plemenskim teritorijem. Prostor se od tuđinaca (druge navijačke skupine) treba zaštititi, ali se u tuđi posjed ide s pokušajem da ga se osvoji (gostovanja). Skupine imaju svoje navijačke kvazi plemenske ratničke pjesme, bojuju se ratničkim bojama, plešu ratničke plesove, a bubnjevima komuniciraju s vlastitom skupinom, ali šalju i poruke pripadnicima tuđeg navijačkog plemena. Pirotehnika koja se upotrebljava je obredna vatra oko koje se plemena okuplja u izuzetnim trenucima plemenskog života. Plemensko zajedništvo očituje se i u oblikovanju plemenskih grupa i bratstava ratnika i jurišnika.”

Navijački grupni identitet se njeguje, razvija, a sva događanja se pažljivo dokumentiraju i javno su dostupna (navijačke skupine imaju svoje internetske stranice!)

Tragedija na Heysel stadionu u Bruxellesu (Belgija) pokazala je koliko nasilje, kad izmakne kontroli, može biti tragično.

1985. godina se ne smije zaboraviti. Na završnoj utakmici Kupa prvaka dva velika europska kluba *Liverpool* i *Juventus* odlučuju koja je najbolja europska nogometna momčad. Divljanja suparničkih navijača počela su već na briselskim željezničkim postajama, a nastavila se ulicama grada razbijanjem, vikom i povremenim prepirkama talijanskih i engleskih navijača. Grubi verbalni obračuni navijača nastavio se na stadionu. Protivničke se strane vrijeđaju, gađaju štapovima, petardama i bakljama. Neposredno prije početka utakmice engleski navijači probili su žičanu ogradu koja je razdvajala navijače dvaju klubova. Nastala je opća tučnjava štapovima, lancima, šipkama. Talijanski navijači panično bježe prema izlazu. U tome trenutku popušta jedna betonska oграда, a stotine su ljudi na podu, dok stotine drugih u stampedu trče, bježe i padaju preko njih.

Tom prigodom smrtno je stradalo 39 navijača, a ozlijeđeno ih je četiri stotine.

Mnogi kažu kako nogomet od tog dana više nije isti.

Naknadnim ekspertizama došlo se do zaključka što su uzroci tragedije:

- prodano je više karata nego što ima mjesta na stadionu,
- policija, iako je bila upozorena na moguće neredе, nije se odgovarajuće pripremila,
- oграда na stadionu bila je slaba i niska da spriječi nasrtaj navijačkih skupina,
- UEFA je pogriješila odabirom trošnog stadiona za tako važnu utakmicu,
- belgijske vlasti bile su potpuno nepripremljene za moguće neredе i nisu uzela u obzir upozorenja.

Tragedija na Heysel stadionu, 1985.

Godine 1989. na stadion Hillsborough (Engleska) navijači su bez ulaznica na silu pokušali ući na stadion. Kako policija nije dopustila ulazak bez karte, navijači koji su bili odostraga počeli su naguravati i gaziti ljude ispred sebe. U nastalom stampeđu 95 osoba je poginulo i dvjestotinjak ih je ozlijeđeno.

Osiguranje nije reagiralo na vrijeme jer je bilo teško donijeti odluku kako nadzirati mnoštvo i pritom očuvati javni red i mir.

U Kolumbiji je 1982. godine gomila pregazila 22 ljudi, a iste godine u Moskvi prilikom izjednačujućeg pogotka između *Spartaka* i nizozemskog *Haarlema* ubijeno je 340 ljudi u „stvaranju reda“ protiv podivljalih Spartakovih navijača.

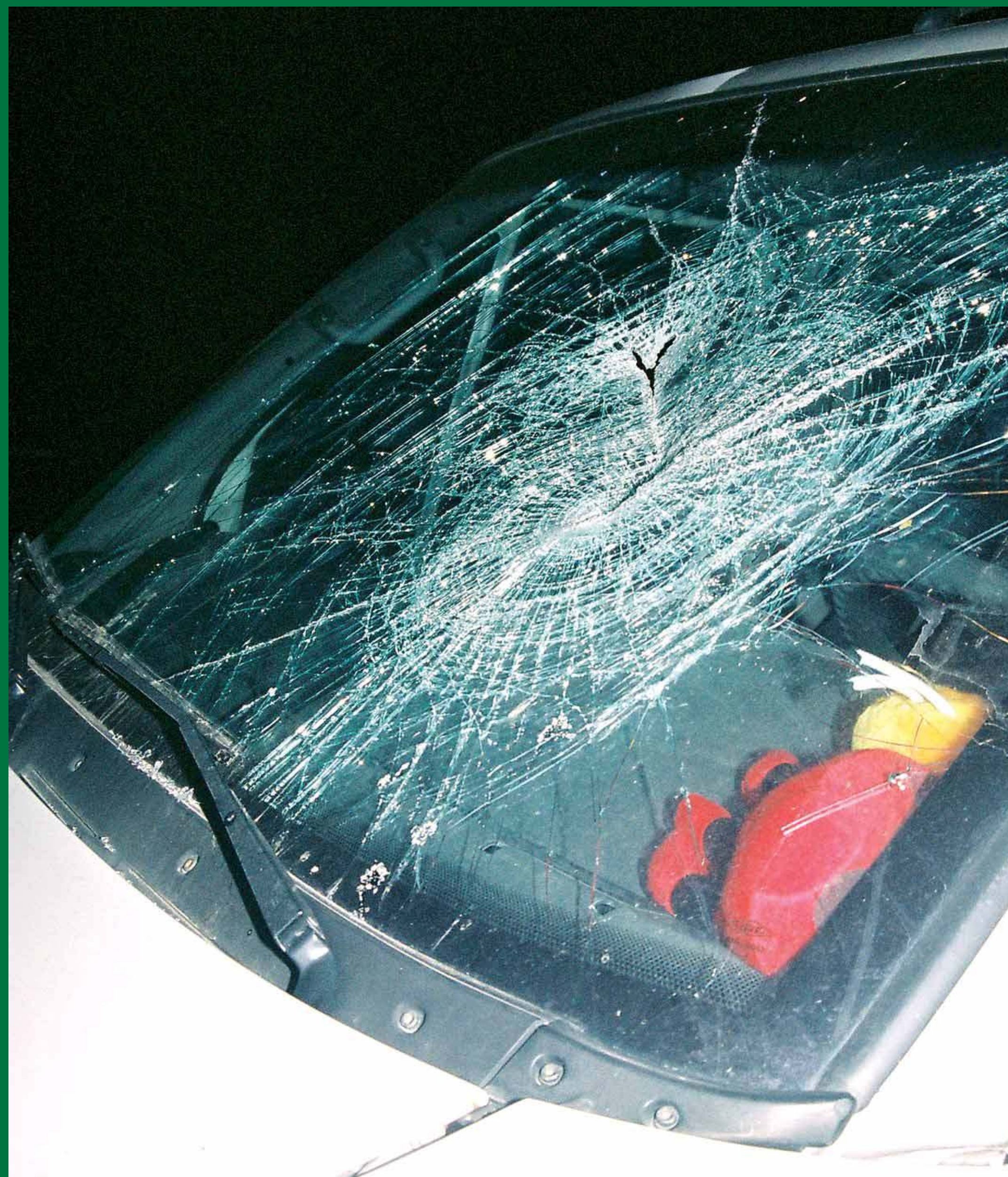

Dan kada je "ubijen" nogomet Hillsborough, 1989.

Nesreće su potakle čelne ljude Međunarodne nogometne federacije da donesu zakone kojima se nastojalo spriječiti da dođe do novih stradanja. Mišljenja i analize o tomu koliko su zakoni uspješni u primjeni i koliko su preventivni različita su. Inozemni pokazatelji podastiru podatke o smanjenju izgređa na stadionima, no to ne znači da se problem riješio. Nasilno ponašanje je i dalje prisutno, a bolja osiguranja na stadionima i nove mjere sigurnosti izmjestile su nasilno ponašanje sa stadiona na ulice.

Izgled kafića nakon "posjeta" navijača

Navijački uradak

Posljedice divljanja

Sudjelovanje u spektaklu

Šport je danas, a osobito nogomet, posao i spektakl. U tom „poslu“ vrlo važno mjesto zauzima pobjeda. Čar je i ljepota igre uzmaknula pred imperativom pobjede. Njome se opravdava i može opravdati sve, briše se granica između dopuštenog i nedopuštenog, muškosti i grubosti, poštenog i nepoštenog igranja.

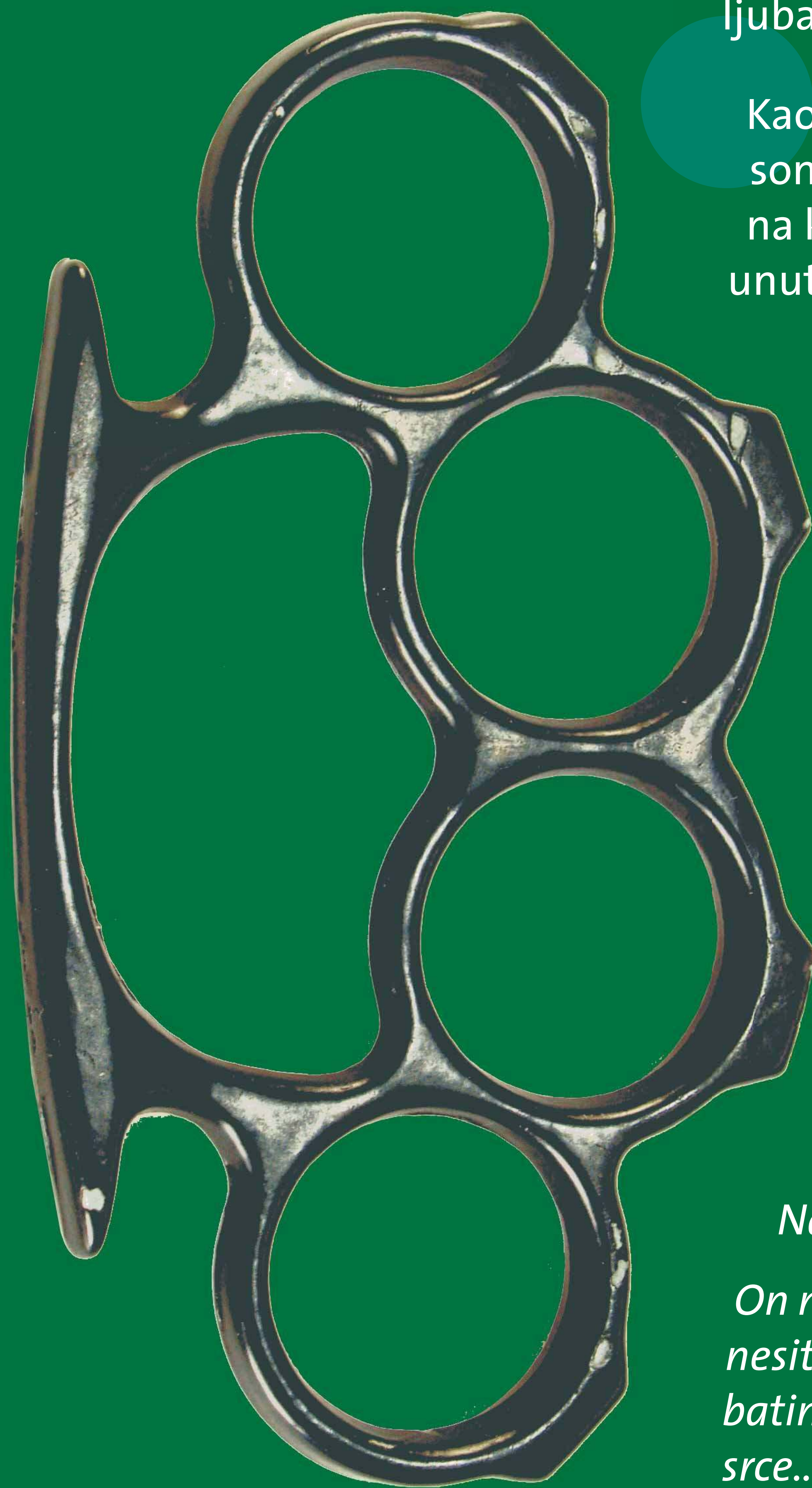
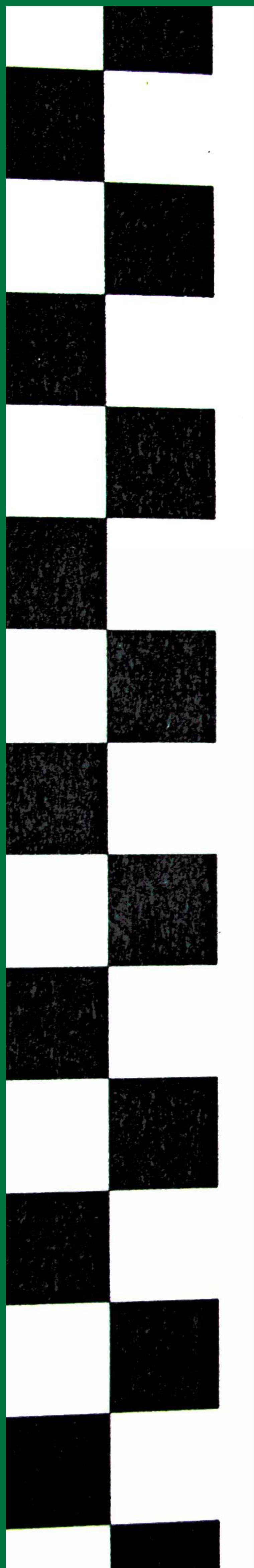
Poraz se često prikazuje kao ukradena pobjeda čime se povećava napetost, a umanjuje odgovornost za poraz.

Visoko komercijalizirani nogomet traži pravu navijačku publiku, koja je životno zaokupljena nogometom. Danas se navijači aktivno uključuju u spektakl, opisuje ih se kao „dvanaestog igrača“ pa kao i igrači oblikuju vlastitu predstavu koja često preraste u nasilje. Navijači - „dva-

naesti igrač“ ima „pravo“ nogometne stadione pretvarati u „žive vulkane“, ljutiti se, napadati i vrijeđati, udarati i uništavati, a ikonografija (balklje, zastave, transparenti) dopunski su dio spektakla.

“Aktivan” navijač

Navijačka oprema

Skupine koje su društveno neuočljive s nasiljem postaju društveno vidljive, nasilje pomaže da se pasivno mnoštvo preoblikuje u djelatnu skupinu, a dokaz je maksimalne ljubavi i privrženosti klubu.

Kao kolektivno ponašanje nasilje depersonalizira onoga tko ga čini, ali i onoga na komu se ono čini. Nasilje je način da se unutar skupine promiču vođe, ono pomaže inferiorne skupine pretvoriti u javno i društveno priznate, i vrlo često *“postaje utočište, stjecište i žarište smislenosti i življenja, te se uzdiže do razine nečega što je nesvakidašnje, ozbiljno i sveto.”*

“Intervjuer I:

Ako bi vam on (vođa) rekao da nabavite batine ili lance, da li biste ga slušali ?

Navijač lider:

Naravno da bismo ga slušali...

On neće reć nabavite batine, nego će reć donesite batine, al nek ih donese onaj ko će tom batinom moć' udarati. Jer ipak treba ima' srce...

nije svejedno čovjeka s batinom, s lancem, s nožem...

bilo šta...

treba imat' srca...

Spektakularna igra traži visoko motivirane navijače, povišenu temperaturu, uspaljene navijačke strasti pa je ta „vatrenost“ veoma „fotogenična“ i primamljiva masovnim medijima. U Engleskoj se pojava nasilja i huliganstva veže uz pojavu televizijskih prijenosa nogometnih utakmica. Poznato je da se navijačke skupine na mnogim stadionima premještaju na ona mjesta koja su pokrivena televizijskim kamerama.

Mediji su nasilnim navijačima dali legitimitet i publicitet, kombinirajući provokativnost slike s težinom riječi.

“Premda mediji nisu prouzročili huligane, oni su ga potaknuli, pojačali i razjarili te znatno utjecali na njegovo širenje, promociju i potvrđivanje, bar među onim ljudima koji su se poistovjetili s takvim načinom života i postizanja društvenoga priznanja.”

Šport je na televiziji sve zastupljeniji, ali je prisutna i hijerarhija u odabiru športova koji se prikazuju. Nogomet se, primjerice u Francuskoj, prenosio 756 sati i 32 minute, dok je na drugom mjestu ragbi s 264 sata!

Pod pritiskom televizije mijenja se i šport. Izmjene u pravilima koje su napravljene u nekim športovima, stolni tenis, odbojka, tenis, automobilizam, strjelicaštvo, bile su potaknute potrebom da taj šport postane televizičniji!

Da bi se „zadovoljilo“ oko kamere, čak su i odluke sudaca podložne promjenama.

Utrka oko prava emitiranja bespoštedna je, a posebice brine činjenica da medijske skupine mogu izravno odlučivati o velikim športskim događajima. „Odluka da se u Grčkoj ne dopusti održavanje stote obljetnice Olimpijskih igara bila je odraz djelovanja ekonomskih i medijskih interesa, uz utjecaj velikih američkih tvrtki koje su bile pokrovitelj natjecanja.“

Navijači su naš adut za Deportivo

